zaaknummer: 332802

27 september 2022

Gemeenteraad

Voorstel

Nadeelcompensatie onder de Omgevingswet en vaststellen verordening nadeelcompensatie - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Bij de invoering van de Omgevingswet (naar verwachting 1 januari 2023) wordt het instrument planschade vervangen door nadeelcompensatie. Naast planologische wijzigingen kunnen straks ook andere besluiten voor schadevergoeding in aanmerking komen. Planschade en andere mogelijke schadeveroorzakende (overheids)besluiten worden met de invoering van de Omgevingswet vervat in nadeelcompensatie. Vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet geldt de juridische regeling voor planschade niet meer. Dat betekent dat, net zoals bij de voorstellen rondom bindend adviesrecht bij buitenplanse omgevingsactiviteiten (bopa's) en het delegatiebebesluit, er voor de datum inwerkingtreding een voorstel behandeld moet worden om eventuele aanvragen ingediend na in werkingtreding te kunnen behandelen. Het voorstel bevat een korte inhoudelijke weergave van de veranderingen en het vaststellen van een Verordening nadeelcompensatie.

Besluit

Besluitpunt 1
Vaststellen verordening nadeelcompensatie gemeente Westerveld;
Besluitpunt 2
Verordening nadeelcompensatie gemeente Westerveld in werking laten treden op datum inwerkingtreding Omgevingswet.
Besluitpunt 3
Intrekken 'Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade' vanaf datum inwerkingtreding Omgevingswet.

Motivering

Aanleiding en context
Met de komst van de Omgevingswet (verwacht 1 januari 2023) verandert een aantal zaken op het gebied van schadevergoedingen. Het huidige begrip planschade komt onder de noemer nadeelcompensatie te vallen. Ook andere categorieën van gevallen komen in aanmerking voor nadeelcompensatie zoals bijvoorbeeld maatwerkvoorschriften (milieu) en binnenplanse omgevingsvergunningen. Ook wijzigt de manier waarop schade wordt bepaald. De Algemene wet bestuursrecht (Awb) regelt naast de Omgevingswet ook een onderdeel binnen deze generieke nadeelcompensatie. Omdat planschade komt te vervallen en dit nieuwe instrument er voor terug komt, dient de raad een noodzakelijk besluit te nemen. Dit voorstel gaat daar over.

Beoogd resultaat
Voldoen aan bepaalde juridisch noodzakelijke besluiten voor inwerkingtreding Omgevingswet.
Het hebben van een verordening nadeelcompensatie.

Argumentatie
Algemene informatie
Nadeelcompensatie is de vergoeding van schade die de overheid veroorzaakt in de uitoefening van haar taak of bevoegdheid. Het gaat dan om schade bij rechtmatig overheidshandelen die uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico. Schadeloosstelling bij onteigening valt buiten de werking van nadeelcompensatie onder de Omgevingswet. Datzelfde geldt ook voor onrechtmatig overheidshandelen. Schade is nu nog geregeld via wetten zoals bijvoorbeeld Wet ruimtelijke ordening (planschade), Wet luchtvaart, Wet milieubeheer, Mijnbouwwet etc. Bij schade moet straks gekeken worden of de schade wordt veroorzaakt uit een besluit op grond van artikel 15.1 van de Omgevingswet of door een besluit uit een specifieke wet. Voor de wetten die niet opgaan in de Omgevingswet blijft de eigen schaderegeling van toepassing in combinatie met artikel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht. Een voorbeeld: als iemand schade ondervindt als gevolg van een verkeersbesluit kan op grond van artikel 4.5 Awb om schade worden verzocht. Dit is geen besluit conform artikel 15.1 van de Omgevingswet voorziet.
Het college is bevoegd gezag bij een aanvraag om nadeelcompensatie. De belangrijkste besluiten die voor nadeelcompensatie in aanmerking kunnen komen, zijn naar verwachting voor de gemeente: omgevingsplan, omgevingsvergunning (al dan niet met afwijking bestemmingsplan/bopa's) en projectbesluit van het rijk en/of provincie. Voorop staat met name dat activiteiten een rechtstreekse rechten of verplichtingen voor burgers en bedrijven bevatten. De schade moet boven het maatschappelijk risico uitsteken en de schade moet een aanvrager onevenredig treffen. Verlies van woongenot bijvoorbeeld komt niet (meer) in aanmerking voor vergoeding (art. 15.2 Omgevingswet). Een ander verschil met nu is, is dat binnen de huidige planschaderegeling een ruimtelijk besluit schade kan opleveren ook als is/wordt deze niet uitgevoerd. Dat wordt bij de Omgevingswet anders. Dan moet er daadwerkelijk sprake zijn van uitvoering, dus bijvoorbeeld een omgevingsvergunning op basis van een omgevingsplan. Het vergelijken tussen twee ruimtelijke plannen, straks de feitelijke situatie, blijft tot op zekere hoogte bestaan. Dus geeft een omgevingsplan/omgevingsvergunning meer ruimte dan het daarvoor geldende regime, dan kan er sprake zijn van schade. In dat geval wordt de eerste 4% waardedaling niet vergoed. De risicio-aanvaarding blijft ook bestaan. Dus als iemand bij aankoop van een onroerend goed wist of kon weten dat er iets in de omgeving verandert, dan kan sprake zijn van (actieve) risico-aanvaarding.
Bij passieve risico-aanvaarding blijft een eigenaar "stilzitten"; met andere woorden je doet niets met nieuwe mogelijkheden uit een omgevingsplan of omgevingsvergunning. In dat geval heb je geen recht op schadevergoeding. Om te kunnen spreken van passive risico-aanvaarding moet wel voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Die zijn benoemd in de Omgevingswet.
Het sluiten van een overeenkomst om schade af te wenden op een initiatiefnemer blijft mogelijk (artikel 13.3c Omgevingswet).
De aanvraag moet, net zoals nu, binnen vijf jaar na het schadeveroorzakende besluit ingediend worden. Bij indirecte schade in de vorm van waardedaling moet de aanvraag binnen vijf jaar na kennisgeving van een vergunning of start activiteit ingediend worden. Tegen een besluit op de aanvraag schadevergoeding kan bezwaar, beroep en hoger beroep worden ingediend.
Een andere belangrijke verandering is dat naast de Omgevingswet ook een generieke schaderegeling opgenomen wordt in de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
Inhoudelijke overwegingen
Er is een aantal aspecten binnen nadeelcompensatie waar de raad een keuze in kan maken. Het volgende wordt voorgesteld om over te nemen in de vast te stellen verordening:
Verordening: procedure

Om een aanvraag te kunnen behandelen is een verordening noodzakelijk. De huidige procedureverordening wordt formeel ingetrokken maar kan volgens de Invoeringswet Omgevingswet nog blijven werken voor de afhandeling van planschadeverzoeken die momenteel nog lopen en mogelijk voor inwerkingtreding Omgevingswet nog worden ingediend. De VNG heeft een modelverordening Nadeelcompensatie opgesteld. De meeste gemeenten hanteren deze modelverordening, zij het met een aantal aanvullingen op het gebied van termijnen. Meeste gemeenten hanteren de huidige termijnen uit de huidige procedureverordening voor planschade. Dit heeft met name te maken dat de meeste aanvragen beoordeeld moeten worden door externe adviseurs. Ook het horen van partijen, zienswijzen en besluitvorming kost in de regel veel tijd.
Voorgesteld wordt de huidige beslistermijnen uit de procedureverordening over te nemen.

Verordening: keuze drempelbedrag behandelen aanvraag

Er mag in tegenstelling tot nu (300 euro) maximaal 500 euro in rekening gebracht worden voor behandeling van de aanvraag. De meeste gemeenten blijven het huidige bedrag van 300 euro hanteren. Er wordt geen aanleiding gezien om dit bedrag voor Westerveld te verhogen naar 500 euro. De kosten voor het behandelen van een aanvraag om schadevergoeding stijgen ver boven 300-500 euro uit. Het zijn dan ook geen leges maar het is te beschouwen als een soort griffierecht.
Voorgesteld wordt de huidige 300 euro te blijven hanteren.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken

Het is het vertalen en waar nodig wijzigen van werkwijzen vanuit bestaande wet- en regelgeving naar een nieuwe werkwijze voor en ten behoeve van de inwerkingtreding van een nieuwe wet. Iedereen zal moeten wennen aan nieuwe werkwijzen en regels. Nadeelcompensatie wordt door de Omgevingswet verder uitgebreid en in een andere en nieuwe jasje gegoten. Verwacht wordt dat het aantal aanvragen niet drastisch zal toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Een positieve ontwikkeling is dat niet een ruimtelijk/planologische mogelijkheid schadeveroorzakend is, maar de daadwerkelijke uitvoering.

Effect op het Minimabeleid

N.v.t.

Kanttekening en risico's

De werkwijze rondom aanvragen om schade verandert. Er zijn meer schadeveroorzakende besluiten binnen de Omgevingswet. In dat opzicht zal de praktijk uitwijzen of daardoor meer aanvragen worden ingediend. In de gemeente Westerveld worden gemiddeld vijf planschadeaanvragen per jaar behandeld. Bij sommige aanvragen is sprake van een planschadeovereenkomst waarbij eventuele planschade door de initiatiefnemer wordt vergoed. Advieskosten voor het laten beoordelen van een aanvraag om planschade zijn relatief hoog. Veel gemeenten nemen ook de advieskosten op in de overeenkomst maar of dit juridisch geoorloofd is, is de vraag. Dit zal nog nader uitgezocht worden.

Aanpak/uitvoering en communicatie

Bij het voorstel is een bijlage met uitgebreide informatie over nadeelcompensatie gevoegd.
De nieuwe verordening wordt gepubliceerd en treedt in werking zodra de Omgevingswet in werking treedt. Dan komt de huidige planschadeverordening formeel te vervallen maar houdt zijn werking voor afhandeling van aanvragen om planschade ingediend voor datum inwerkingtreding Omgevingswet.

Actiepunten na inwerkingtreding:

Procedureverordening publiceren.
Website aanpassen.
Aanvraagformulier(en) aanpassen.
Een jaar na datum inwerkingtreding verordening en werking daarvan evalueren.

Integrale advisering

N.v.t.

Duiding integrale advisering

Projectteam Omgevingswet; juridisch adviseur Omgevingswet.

VNG

Evaluatie
Een jaar na inwerkingtreding zal de werking van nadeelcompensatie geëvalueerd worden. Dan kan bijv. gekeken worden hoeveel aanvragen er binnengekomen zijn, hoeveel tijd en geld dit kost en op welke onderwerpen.

Bijlagen

1. Handreiking Nadeelcompensatie omgevingswet
2. Verordening nadeelcompensatie gemeente Westerveld.pdf